

Stichting Beheer Historisch Erfgoed
't Heer en Feer
Schiermonnikoog

Titel: WALVIS IN ZICHT

Foto:

Kenmerken:

Periode:	1947		
Beschikbaar in archief:	't Heer en Feer, K2779		
Genre:	Documentaire		
Decennia:	1940 - 1949		
Lengte:	68'26		
Medium:	Film		
Locatie(s):	Amsterdam; IJmuiden; Southampton; Atlantische Oceaan; Canarische eilanden; Zuid-Afrika; Kaapstad; Tafelberg; Dasseneiland; Zuidelijke IJsee		
Onderwerpen:	Willem Barendsz, walvisvaart, traanolie, Zuidpool		
Eilanders:	<i>naam</i>	<i>geboortedatum</i>	<i>functie</i>
	Klaas Visser	31-12-1891	Kapitein
	Tjeerd v.d. Werff		Matroos (49 jaar)
	Harmen Jansma	17-03-1913	Pompman
	Haaik Smink	28-07-1922	Arbeider
	H. v.d. Meulen		Arbeider (27 jaar)
	Herman Jansma	07-01-1921	Stuurman/gezagvoerder
	Coen van Wieren		Dekjongen

Stichting Beheer Historisch Erfgoed
't Heer en Feer
Schiermonnikoog

Beschrijving:

In 1946 gaf de Nederlandse overheid opdracht aan de filmfabriek Polygoon-Profilti om een documentairefilm te maken over de Nederlandse walvisvangst in het Zuidpoolgebied. Op 27 oktober van dat jaar gingen de trossen los van het schip de Willem Barendsz en voer cameraman Hannes de Boer mee op expeditie. Op het schip filmde hij de walvisvangst en de verwerking van de zoogdieren tot traan. Vier maanden later keerde het vaartuig terug met 13.000 ton traanolie en begon Polygoon-Profilti met het monteren van de film *Walvis in Zicht*, die in 1947 in het Groningse Luxor-theater in première zou gaan. Het publiek in avondkleding woont de voorstelling bij en houdt een diner-dansant na afloop.

De expeditie naar de Zuidpool werd hét symbool voor de Nederlandse wederopbouw na de oorlog; niet alleen was het de eerste grote expeditie die Nederland na de oorlog ondernam, het was hier tevens met de missie de volksgezondheid een heilzame impuls te geven met de gezonde traan dat uit het spek van de walvissen gewonnen werd.

In het begin van de film, die uit acht actes bestaat, zien we hoe de Willem Barendsz vanuit de Amsterdamse haven vertrekt. De eerste afmeerplaats is het Engelse Southampton. Van daaruit vertrekt het schip richting Kaapstad. De bemanningsleden hebben het druk met allerlei werkzaamheden, zoals het splitsen van staaldraad of het verzorgen van het eten. In Kaapstad aangekomen meert het schip aan en maken de bemanningsleden van de gelegenheid gebruik om de stad te bezichtigen. Na een korte stop in de Zuid-Afrikaanse stad zet het schip zijn reis voort. Na enkele dagen zijn de eerste ijsbergen te zien en niet veel later bespeuren de opvarenden ook de eerste walvis. Het enorme beest wordt geharpoeneerd en de film toont ons hoe de bemanning het zoogdier aan boord hijst om deze vervolgens te ontdoen van zijn voedzame vet. Na de gedane arbeid viert de bemanning het kerstfeest. Het geproduceerde traan van de walvis wordt overgenomen door een Shelltanker.

Hoewel we heden ten dage mogelijk anders tegen de beelden aankijken waarin te zien is hoe de majestueuze, bijna uitgestorven zoogdieren worden geslacht ten behoeve van het menselijke welzijn, gold de *Walvis in Zicht* destijds als een viering van nationale trots. In de media werd de film dan ook lovend ontvangen. Het AD noemde de film 'boeiend als een goede speelfilm' en Algemeen Handelsblad stelde dat de documentaire 'momenten van schoonheid' kende en dat vooral de filmmuziek, die werd gecomponeerd door Max Vredenburg, een belangrijke begeleidende rol vervulde.

Het begeleidende commentaar werd bewerkt en ingesproken door Philip Bloemendal, die met zijn herkenbare dictie de beelden vakkundig van uitleg voorzag. Voor Bloemendal was het de eerste lange film waarvoor hij het commentaar verzorgde sinds hij in 1946 bij Polygoon was aangenomen. Dit betekende voor hem dus eveneens een proeve van bekwaamheid. De tekst die de film zou begeleiden, moest zodanig bewerkt worden dat deze dienstbaar zou zijn aan de beelden. Van groot belang voor Philip was dat zijn commentaar een effectieve bijdrage zou leveren aan de film. Hiertoe besteedde hij veel aandacht aan

Stichting Beheer Historisch Erfgoed
't Heer en Feer
Schiermonnikoog

beeldspraak en speelde humor een beduidende rol. Kenmerkend hiervoor is dan ook het commentaar "Daar gaan weer 80.000 pakjes margarine" bij de scène waarin een walvis wordt geharpoeneerd.

Makers:

Camera: Hannes de Boer

Montage: Rita Roland

Componist: Max Vredenburg

Tekst bewerkt en gesproken door: Philip Bloemendal

Polygoon Profilti